

foto David Zďalický

IKONY NA BÝVANIE

ALEBO 5 NÁVŠTEV V DOMOCH, KTORÉ
VSTÚPILI DO DEJÍN ARCHITEKTÚRY

pripravila Anna Salvová v spolupráci s Czech Tourism Slovensko a organizáciou Iconic Houses

Domy stvorené slávnymi architektmi inšpirujú pri tvorbe rodinného bývania dodnes. Ich línie, prístup k prostrediu, do ktorého sú zasadené, či samotný koncept interiéru dávajú týmto dielam status nadčasových klenotov a trvalého architektonického dedičstva.

Vila Tugendhat

BRNO, ČESKÁ REPUBLIKA

V našich končinách jej príbeh možno netreba až tak dopodrobna predstavovať. Rodinné sídlo bohatej továrnickej rodiny Tugendhatovcov, ktoré sa už takmer sto rokov pozerá na mesto Brno z vilovej štvrť na Čiernych poliach, sa stalo v dejinách architektúry silným pojmom. Svoju tvorcu, Miesovi van der Rohe, prakticky zaručila „nesmrteľnosť“. Jeho hviezda pritom žiarila už v čase, keď ho oslovili Fritz a Greta, rozhladení zámožní manželia s veľmi osobitým vkusom. Prečo je však Vila Tugendhat taká výnimočná? Na jednej strane preto, lebo v nej Mies historicky po prvýkrát ako v objekte určenom na bývanie použil oceľovú nosnú konštrukciu, dovtedy vídanú jedine vo svete fabrik či administratívnych budov. Použitie netradičného stavebného systému však nebolo samoučelné, ale vyplynulo z Miesových princípov o slobodnom, voľne plynúcom priestore. V duchu hesla „menej je viac“ očistil domov Tugendhatovcov od akýchkoľvek ornamentov a celé riešenie dispozície i zaradenie interiéru, na ktorom sa takisto podieľal, podriadil čistote tvarov

a tichému minimalizmu. Vďaka premyslenému výberu kvalitných materiálov, medzi ktorými vyniká najmä onyxová stena v spoločenskej časti domu, a veľkorysým zaskleným plochám orientovaným do záhrady však priestory vôbec nepôsobia neosobne či sterilne. Okná so subtilným rámom v podstate vytvárajú živý obraz, v ktorom sa možno kochať okolitou prírodou. A nielen to. Vďaka dômyselnému mechanizmu, ukrytému v suteréne pod obývačkou, možno veľké sklené plochy úplne stiahnuť nadol a vytvoriť tak dokonalé prepojenie so záhradou. Už v roku 1930, keď sa sem rodina nasťahovala, disponovala vila celým radom technických inovácií, ako fotobunka, zabudované zásuvky na elektrinu i telefonické vedenie, teplovzdušné vykurovanie, precisovanie vzduchu vpuštaného do obytných miestností či projektor. Hoci osud donútil po vypuknutí druhej svetovej vojny židovských potomkov emigrovať až do Venezuely, dom sa po viacerých peripetiách a najmä rozsiahlej obnove v rokoch 2010 až 2012 podarilo zrenovovať a zachrániť ako živý dokument architektonickému umu, ktorý obdivujeme dodnes. Vile Tugendhat sa nakoniec dostalo najvyššieho uznania a v roku 2001 ju zapísali do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

foto David Židlický

Dom Alvara Aalta

HELSINKI, FÍNSKO

Približne v tom istom čase, ako vznikla Vila Tugendhat, kúpil najznámejší fínsky architekt, dizajnér, sochár a maliar Alvar Aalto spolu so svojou manželkou, architektkou Aino, pozemok v takmer nedotknutom prostredí mestskej časti Helsink. Na tomto kúsku zeme si spolu navrhli dom, ktorý im mal slúžiť ako domov i štúdio. Vlastná stavba im umožnila urobiť viaceré experimenty, týkajúce sa jednak použitia materiálov i samotnej konštrukcie. Obidve funkčné časti domu sú jasne viditeľné už zvonka. Užšia, tehlou obložená a jemne nabiele omietnutá hmota ukrýva domáce pracovné priestory. Umiestnenie okien pritom odkazuje na Aaltov funkcionalistický štýl. Zvyšok domu zvýrazňujú na tmavo morené drevené dosky. Stavba má plochú strechu a veľkú terasu orientovanú na juh. Hoci z ulice sa dom javí ako vcelku strohý a uzatvorený, zjemňujú ho ťahavé rastliny a bridlicová cestička vedúca ku vchodovým dverám. Podobne elegantne a do každého detailu bol zariadený aj interiér, ktorý dodnes ponúka pohľad na život slávneho tvorca a jeho rodiny. Dom Alvara Aalta je vlastne jeho prvým domom, od ktorého sa odvíjali všetky ostatné rezidenčné projekty, vrátane slávnej Villy Mairea.

foto Iconic Houses

Villa Savoye

PARÍŽ, FRANCÚZSKO

Moderný manifest Le Corbusiera, ďalšieho významného architekta 20. storočia, ktorý vytvoril spolu s bratrancom Pierreom Jeanneretom, nájdete v Poissy, na predmestí Paríža. Villa Savoye bola postavená na prelome 20. a 30. rokov minulého storočia a stala sa jedným z najľahšie zapamätateľných príkladov takzvaného internacionálneho štýlu. Charakterizuje ju päť základných architektonických prvkov. Prvým je stĺpová konštrukcia, ktorá podopiera prvé poschodie a je akousi modernou interpretáciou stĺporadia v gréckych chrámoch. Vytvára krytú pasáž, ktorá sa v prípade potreby môže využiť aj na parkovanie. Druhým prvkom je strešná terasa. Vila má dokonca dve ploché strechy, umiestnené na rozličných

úrovniah, fungujúcich ako separátne obytné priestory – strešná záhrada na prvom poschodí a solárium na druhom. Tretím charakteristickým prvkom je otvorená dispozícia, a to na ploche až 86 metrov štvorcových. Na troch stranách ju po celej dĺžke chránia zasklené plochy, pričom jedna meria úctyhodných 9 x 3 metrov. V dôsledku toho vznikla aj takzvaná „otvorená“ fasáda, ktorú bolo možné koncipovať do rozličných útvarov či materiálových riešení, či už ako zakrivenú alebo zasklenú. Piatym prvkom sú pásové okná, pozostávajúce z viacerých párov horizontálne sa pohybujúcich tabúl, ktoré možno v plnej dĺžke zasunúť jednu na druhú. Zabezpečili tak miestnostiam dostatok denného svetla. Aj preto rodina Savoye svoj víkendový domček nazvala „Les Heures Claires“, čo vo voľnom preklade značí „zlaté časy“.

foto Christophe Ballot/Iconic Houses

Jurkovičova vila

BRNO, ČESKÁ REPUBLIKA

Dom architekta Dušana Jurkoviča, ktorý sa preslávil najmä prestavbou luhačovických kúpeľov, je príkladom toho, ako elegantne sa dajú spojiť prvky moderny s ľudovými motívami. Lokalita, v ktorej roku 1905 architekt kúpil pozemok, patrila vtedy k samostatnej obci Žabovřesky, ležiacej hneď za mestom, ktorá sa však v roku 1919 stala súčasťou Brna. V tom čase tu Jurkovičova vila vyrástla ako vôbec prvý dom. Stavba pôsobí v záhrade idylicky, priam rozprávkovo. Zaujme však aj svojím konštrukčným riešením. Jurkovič pri jej výstavbe uplatnil kameň, drevo a korok, pričom kameň tvorí podmurovku, drevo trámovú konštrukciu a korok tepelnú izoláciu, umiestnenú na výplni hrazdených stien. Najcharakteristickejšími prvkami objektu sa okrem mohutnej kamennej vstupnej lodžie stala najmä drevená vyrezávaná brána a sklenená mozaika na čelnej fasáde s motívom rozprávky Bača a drak. Dispozícia sa člení na súkromné priestory rodiny, pracovnú časť a spoločenskú – reprezentatívnu zónu, ktorej dominantou je poschodová schodisková hala s impozantným vysokým stropom a prijímacia izba, v tej dobe veľmi moderný prvok inšpirovaný britskými domami. Vďaka svojráznemu architektonickému prístupu patrila vila na začiatku 20. storočia medzi najmodernejšie domy v meste.

foto Moravská galerie v Brně

Fallingwater

MILL RUN, PENSYLVÁNIA, SPOJENÉ ŠTÁTY

Hoci všetky doteraz spomenuté domy sú mimoriadne pôsobivé, o Fallingwater sa hovorí ako o jednom z najväčších architektonických triumfov 20. storočia. Vrcholné dielo starnúceho architekta Franka Lloyd Wrighta iba potvrdilo jeho neuveriteľného génia. Postaviť si ho dala známa obchodnícka rodina z Pittsburghu, ktorá sa pohybovala v umeleckých a intelektuálnych kruhoch. Edgar Kaufmann sa s Wrightovým dielom bližšie zoznámil v období hospodárskej krízy, keď sa obaja podieľali na projektoch rozvoja verejných prác. Prvýkrát sa však osobne stretli až v roku 1932, keď aj s manželkou navštívili Wrightov dom Taliesin. V tom čase nikto z nich netušil, že talentovaný architekt vytvorí ešte skvostnejšie dielo. Víkendový dom Kaufmannovcov, prezývaný Fallingwater (Vodopád) v prvom rade pôsobí, akoby ani nemal pevné základy, ale vznášal sa vo vzduchu. Wright ho navrhol tak, aby sa rozšafne rozpínal v niekoľko metrovej výške nad vodopádom, a pritom pôsobil ako prirodzená súčasť prírodného prostredia. Chcel, aby majitelia mohli žiť v harmónii s vodopádom, a nie sa naň iba pozerieť. Fallingwater je jediným neobývaným domom Franka Lloyd Wrighta, je prístupný verejnosti aj so svojím pôvodným zariadením.

foto Iconic Houses

